

В ПОЛОНІ У ПОЛЬСЬКОТ БУРЖУАЗІ.(Тюремні картини пролетарської боротьби.)
(Власна кореспонденція з Львова.)

Нарешті і я поїхав. Довго якимсь обертанням, та врешті дістався туди, куди тепер в Польщі дістається кожний чесний робітник — це є до тюрми, або як в нашому революційному діалекті казати: в "полон".

Не я один, а сотні, тисячі і десятки тисяч моїх близьких і дальних товаришів, що відірвали від своєї праці, родини і організації, мусили кинути боротьбу та опинилися за тюремними ґратами "найвищої демократичної польської республіки".

Що правда, тим разом якийсь так зложився, що я і ми всі поїхали туди по дурному. Десь у Варшаві привиділося польським панам, що в Польщі вже піють червоної кутюги, що край заклада повині соціальної революції. Ну, гришки все має страх.

ВИБІВ ПОРОХІВНИ В ВАРШАВІ.

Почалося від вибуху порохівни у Варшаві. Чому вибухла порохівна, ми сприйняли пролетарі не знаємо, бо польські генерали і міністри не хотіли цього нікому сказати. Ріжко говорить про це. Кажуть, що тут знайшло тільки небагато військових кругів, а є й такі, що говорять неможливо фанати, забрали зброю і назвали спроби вибуху, щоб легше почати свою боротьбу.

Ми у Львові та взагалі в Галичині, не надіялися, що як тут почнеться війна, так і в Польщі порохівни.

Вістка про полі у Варшаві прийшла до нас 13. жовтня, в суботу ранком. Я йшов до суду з редакції. По дорозі стрінув знайомого суддю. Знативши я приставу з ним, але він сів на коня і поїхав, що кожен не має перешкоди вибуху польської порохівни, який йшов за мною а тепер нас вимовив.

Поправившись з судом, я пішов вслід за поліцейським в напрямі моєї каті, віддаленої в кілька кроків. Та поліцейський шев мов каміфлора. На другий день, в неділю 14. жовтня, не виходив я перед полуднем з каті, але по полудні пішов на похорон мого знайомого. Тому, що з ранку на Львівський шпиталь не вийшло мені жодного йти, і сія з жіночкою до тролі. Став, як завжди на першому поштовому вузлу. Біля мене пристав якийсь тит. Обертаясь до середини тролі, кажу і бачу, що жінка дає мені якийсь знак. Коли бранітниця вийшла, до жінки і згаданий тит вийшли. Жінка шепче мені, що це польський агент, а в полі є другий.

Не втерпаючи великої уваги, бо знаю, що за мною безпечно ходять багато шпівів і по похороні пізно ввечерю йду до дому.

АРЕШТУВАННЯ.

Над ранком 15. жовтня в понеділок коло 4. години ранку чую брехання собак на подвір'ї і сильний стук в мої двері.

З тріпотінням питаю що це і чую: "policea".

Відкриваю двері. Виходить якийсь панок з двома збройними поліцейськими і заявляє, що приходить робити ревізію.

Прикладаю бачити і бачу тит, що тримаю за вчорашнього тита. Переказують на столі мої книжки, редакційний матеріал і скриньку в бібліотеці.

Перекладають приватну переписку, родинні фотографії, листи.

Бачу, що вони тільки бачать. Ажде з титом тому кола, піду мою хату ніяк трясло 3 комісарів, шукаючи матеріал до злочинської справи.

Тоді нічого не згадував. Думаю, що я тепер німаю що брати. Та де, бачу, шпівний панок каже окремо газету "Nowa Reforma" (бухування) ще з першою дою, каже так і в том Грушевського-Христука: "Матеріали до української революції", трохи скриньку моєї недовірливої статті: "До історії соціалістичного руху в Галичині", та 2-3 книжки члани П.П.С.

Ого, думаю собі: "Забере все в мене".

Тоді, панок знімає конфісковані папери та книжки. Я домагаюся сплатити протокол. Панок каже, щоб я зібрався і на комісаріаті списав протокол.

Я розумію, знаю вже в чім справа. Завладаю йому різко, що не підуть вночі, а хіба ранком поїду трамваем.

Агент злізав, але я нічого не роблю.

Не остане йому нічого другого, як кинути мене.

З одним поліцейським агентом відходжу, а другого залишаю в мене в хаті, щоб той доставив мене ранком до комісаріату.

Думаю, перша побіда по моєму боці. Встаю жінка і почала готувати мені снідання. Я тимчасом беру на допит поліцейського. Цей мовить про політику, але мимовільно вигукнувся, що в місті цілу ніч нагірні на кохувистів.

Вітає ще один поліцейський від комісаріату і від того довідаюся вже більше.

Тимчасом почали ходити вже трамвай і я поспішаюся з жінкою, пішов.

Завели мене до комісаріату в мій діляний, а звідти до тюрми на Яхонича з другого боку Бригана.

По дорозі дав я вже знати до міста про своє арештування.

Доці не зверну мені цього. Поліція до суду не віддала, а тримає в себе. Пропало багато скриньки.

матих горішки. Годі кинути до уст. Коло полудня знову авантюра з залізницею, та спів і курення. Діємо забороздирі і від них здобуємо лийкий тютюн, до добрий тов. В. вже дають дурини.

На обід дають в брудних шаллах кашку кашку, розуміється без омасти.

Діємо з нас беруться до їжі, бо не знають чи до дому прийде для них обід, але більшість таки не може їсти.

Аж надіють нам обід до дому. Це вже дійсний обід. Подать у фінках нині чай, молоко, каву. Ми тимчасом до дверей. Я бачу свою дружину. Посілаю її рукою поздравлення. Вона якось усміхається через плач, та дозирі жерці замикають камеру.

ТЮРЕМНІ ДИСКУСИ.

В нас настій крихітка. Тов. І. пропонує почати дискусію і дискусія. Всі годяться. Ведеться довга дискусія над одним пролетарським фронтом. Забирають голос представники всіх партій і організацій. Довго, пізно в ніч говоримо. Я говорю, але чую що підмолює слабше нота, чую що кається який. Сідаю на підлогу. Тов. П. і Г. роблять мені місце і рішучо кажуть лягти спати.

Через сон чую ще суперечки товаришів дискусії.

Та в тім очинюються двері і виходить одного товариша залізничника.

Не на пересуду. Ми всі не спимо і чекаємо його повороту. По якій годині входить він назад і до дверей викликають другого.

Від товариша, що вернувся довідуємося, що його водили аж на другу вулицю до пересуду до дирекції поліції, та що там стрінув він шпіву, свого товариша з організації залізничників.

Десь коло 11-ти годин вночі перше і другий товариш залізничників пересуду.

Оповідають обід, що питали їх за більшовиків.

Знову почалися пересудування. Випущено навіть одного студента та двох робітників, батька і сина. В тім доки нам знати про обід наші жінки, що камера 3, де є наші товариші, годують.

Чому, як ніхто не знає. У нас на дружину, дозирі мали поспілкувати, що замітають і від них довідаємося більше про голодний страйк, якого причиною є відбавлення тютюну надзирателям тюрми.

Посміткою кажуть нам, що перед двома титаними в нашій камері поліція убила, а потім повила на віконних ґратах якогось Якова-арештанта.

Приходять якийсь панок з дирекції поліції та починає списувати нас. Від нього довідаємося, що в дирекції казали вже про голодування, та що він прийшов в цій справі.

Вечерім перенесли нас до 3 камери до страйкерів. Стрічаємо там решту наших товаришів з редакції та інших організацій.

Є цілий штаб. Починаємо відривати міт.

Я продовжую, а радше переповню до реферат на тему: "Інтелекція і робітництво" який почав ще в камері І.

Говорю по польськи, щоб розуміли товариші Польщі і України. Вноді реферату чуємо студента в стіну. Тов. В. (даний юрисконсульт) біжить до "телефону". Не за стіну з 2-м, телефоную тов. М. секретар "Спілки прол. міст і сіл".

Людвіг мовить зі сніда. Довідаємося, що до нас мали діти шпіву. Треба перервати реферат.

Починається комуністична вечора, їмо з спілчними запасів; кожний бере це, що хоче.

На другий день дістаємо при обіді газети.

Читаємо про наші арештування. Довідаємося, що в Варшаві арештовано біля 1450 робітників і що арештування йдуть по цілій Польщі.

Читаємо, що Вітош заповідає дальші арештування.

Бухування "Gazeta Ropanna" домагається, щоб нас поставили перед судом, при чім рішучо накликає до знесення суду присяжних, якому ніяк не можна тепер довіряти. Лий газети пробувають побороваці зарадиження Вітоша, виступають проти арештування, пишуть навіть про нашу голодування і приміщення в тюрмі.

Пересудування переривається. Ми 3 дні сидимо знову самоті. Нікого з нас не кажуть до дирекції.

В. патинію вночі забирають тов. І. залізничника до війська "на виправ". Аж приходить субота. Коло 10-ти годин клацють т. Г. а потім В. на пересудування, та звільнюють їх.

Вечерім нас 4-х з редакції "Землі і Воля" забирають з 3-ки, та ведуть знову на 1-3, там вже і тов. І. який від підлого року не працює в нашому ряді, спочиває.

На 1-й снідаємо і тов. П. з Перемішля, теж давного "юрис", одного ученика з Любачева, І. Жидка робітника з Любачева, та кількох злочинців.

Товариші І. і К. кажуть на пересудування до поліції і забирають від нас до інших камер, а ученика з Любачева переводять в вояки на залізницю та шпівом везуть до його родиною до міста.

В будній 1-й перебуваємо зі злочинцями 3 ночі і два дні, знову ніким не пересудування. Між тим товаришів Р. тримається прихри пригода. Його хазяйка позачево йому обід переклада в легуменні закуски. Поліція це знайшла. Арештувала хазяйку тов. Р. аж дозвіль обід.

Клопів, бо дів т. Р. знімається без опіки, тільки з милою дівчиною.

Та що зробили. Вже 10 днів сиділи ми в поліції і ніхто нас не пересудував.

ПЕРЕСУДАННЯ.

Аж нарешті покинули мене перешкоди. Півні мене поліцейський. Віз через вулиці. За 10 днів в перший раз відлінував свійми руками та побачив людей.

Стрінув робітників. Почали здоровітись. Приступили до мене з поліцейськими, та поліцейський їх. В дирекції поліції не пересудував мене того дня.

Там зупиняю бачу. Комісарови закликав я різко, що протестую проти держання нас в арешті 10 днів без пересудування, коли закон вимагає, щоб по 24 годинах нас мавось або випустити або передати суду, або рішучо домагаюсь перешкоди того перешкоди мене і моїх товаришів від злочинців на "жирні камери, домагаюсь дезинфекції камер і т. д., в протиную випадку відмовляю всіх злочинців.

Комісар скочив, як опарений та закликав мене, що до злочинців він мене примусить.

На це піднесеним голосом я спитав його: "Може будете бити? Попробуйте".

З третіх кімнати вийшов старший комісар шеф дефензиви Кайдан і писав, що є на ділі.

Я представляю йому стан річ і поведення його товариша.

Він з місця заявляє, що всі недомогання будуть усунені сечас та не дожді, пересудування перервати, до снідаючого дня.

Мене відвають до камери на 1-ку, та тут не застаю я вже злочинців, а тільки арештантів мовить підлогу.

Оповідаю товаришам мою розмову в дирекції. Рішавмо, що всі при пересудуваннях вийдуть від жалоб.

Начемо ще що нім під 1-кою. На другий день клацють мене знову до того самого комісара. Починається сплисування протоколу. Довідаюся, що я підлягаю в "протизаконній роботі". Комісар питає мене про У.С.Д.П. комуністів, Росію, Золоті, шпіву мені різкі запитання.

Вигукуюсь при тому, що маю багато більше про партію, чим я, починаю хвалити деяких "товаришів".

Я вже зорієнтований. Поліція віддала дещо від деяких наших "товаришів". Я опираюся заклинати поліцію. З протоколу виходить один пункт. Знаю, що поліція нічо не зможе з цього зробити, що певних доказів проти нас вона не має і не збудує їх.

Комісари злізали, але нічо не можуть зробити.

Відвають мене до тюрми в канцелярію. Чекаю довго. Нарешті перешкоди мене в камеру 8. Тут швидко спроводили пересудуваннях же товаришів з 3-ки. Туди опісля звели знову нас всіх по пересудуванню. Камера мала, товаришам приходиться спати на дошки, бо на пріч ("варшаві") нема місця. А до того спати дошки. Твердо на голах дошок і бляшій кусають. Цілу ніч доводилося зойки, не боятися поліції жінок, голодних арештантів протистують або малі хлопці — "андрусів".

Крик і зойк віддає сон. Катують і побой тут на денному порядку, де арештантський хліб насущий. Бє поліція, бють і самі арештанти — злочинці при протистуті. Тюрма загальною злочинців та протистують, лікне ободження з ними поліції, викликають тільки самі діти інстинкти.

Одної ночі привели щось 30-35 арештованих діалів. Повиділяли грощі і здорово вибили.

В НОВІЙ ТЮРМІ.

Щось аж по 12 днів сидіння в поліції, пізно ввечерю перевезли нас чотирох з У.С.Д.П. і 2-ох других товаришів робітників з "Спілки" закріпують тюрмою кибіткою до тюрми окружного суду на вул. Баторого. Вже смеркало, коли ми приїхали на тюрму полярів. Ввели нас в темний брудний коридор і передали джурному старшому клеркові.

Тут довгоще чекають до нас до тюрми завідувачів — канцелярії, які не вернули ще з обіду.

Чекаючи не дуже приємна річ. Та тут ми не дуже сплиніли. Ми були разом, обмінювались отже чимсь скоріш думками, давали один другому різні поручення. Від тюрми дозирів і арештантів які коло них крутились, додалися ми, що чувають в біт.

Вісти були для нас здебільш радісні. Поліція банкрутує. Дозвіль вже платити по 2 і пів міліона марок і т. д. Всі здали, що ми арештовані за комунізм і інша присутія ставилася до нас з певного рода пошаною.

Нарешті прийшов сам пан управитель тюрми, офіційний Кравец. Відбрав нас від дозирів і ввів до канцелярії. Тут сплинали з нами біографія, забрали гроші, годинник, книжки, тютюн і т. д.

Мені хотіли взяти палицю та я не дав.

На коридорі почали нас знову обшукувати.

Ми заявили офіційному Кравцову, що ми поліцейські в'язні і жадаємо окремих келій.

На це відстав відповів: "Ніч, ніч і ніч знам politycznych" і — втік від нас.

Нас повели на перший поверх в темний коридор. Ввели до малої, низької камери на "обсервацію" і то на жіночку, бо мужська була переповнена. Роззираємося, це якась пивниця. Маленька, брудна, темна. Осьчичу її масенька нафтова лампа. В ній окрім чебра і конюки з водою, є ще 3 дини. Мури грубі на 2 метри. В торі маленьке закріплене віконце, закрите ще дошками з надворі. Нас шістьох розмістили на 3 дні і покладе в сукоту. На тому найгірше терпівати ці, яких нема кому і за що доставляти харчів з дому.

Зараз з ранку прийшов до нас дозирець з арештантом фізіомером і гайда машинкою остриг нам волосся. Ми сичили бачу і не дали собі обомовляти голови. Дозирець пивов рапортувати на початку про субординацію, а нас повели до тюрми на ліжні під тит купитися. Ми різко пішли. Не дімо, та ми 2 неділі не мали нічого порядно обмитися. Тут роздобули й тютюну.

З ліжні заводили нас до канцелярії тюрмного лікаря.

Перед собою побачили ми добре відзначеного борзатого буржуа. Щоб побачити його, всі ми звалили коротко: "здоровий", з чого він був очевидно радий, що скоро може нас побачити. Один тільки тов. Б. хорій на хронічну дезентерію згодою своєму хоробу. На це тюрмний урядовець знімає коротке: "Такіє chorooby niema", але лишив тов. Б. ніби на оглядині, який очевидно потім не робив.

Поліцейські в'язні між злочинцями.

Опісля розмістили нас по казнах, кожного окремо. Нам трохи остолю на перші поверсі, решта пішла на 11. поверх. Я дістаю до камери, в якій сиділо вже 7 людей. Було-тут 2 Жидів злочинців, один мужик обжалований за морді, і 4 в'язні злочинців-злочинців першої класи, а при тім і "оборонні" Львова.

За "свою" (тютюн), дали мені краще ліжко. Я постелю свої домашні ковзи і ковдри.

Тут просидів я знову 9 днів, та мав люту протестувати тюрму та своїх тюрмних сусідів і ті причини, що їх згадали суди. Жив я з ними по сусідськи. Дізнався з ними своїми харчами з домішні комітету та відступав їм свій тюрмний харч — до речі сказавши, дуже полий". Віддавав я їм також свій тютюн і брав за це від них "шпівки" (дівастав покурити папіроску — половину). Тут жили вшоді еднанітими. Не було з ким дискусувати, бо жоді злочинці не були до того цікаві. Читати не було що. Раз тільки дістав якусь книжку.

На прохті виводили нас щодня на одну годину на місце тюрме, а всім бою огорожене, подвір'я і там ми крутились "малюка", себто ходили в коло, як коні в кірті.

А поліцейський день треба було сидіти в камері.

Нарешті мої камери сидів Федка, якого стергли 2 поліцейські, що беззастовно дивилися до нього різко внітнуху, та з ним не доважалося зійти, бо його викликали на прохті з іншою камерою, а не з нашою. Федка бачив я тільки різко внітнуху. Напрохті до камери стівся тільки з одним тов. М. молодим інтелегентним робітником-комуністом, сповіщенням Українцем, і з ним ми говорили про наші спільні справи.

Побачити друзину чи знайомих було важко. Нас не пересудували. Шпів титів минав від часу, як поліція віддала нас до суду, а пересудування не було.

Я почав перебігати. Вісти зі сніда приходили скрізь. Часами записав хліб-або в м'ясо, або газети, в яку записав, який хліб.

Так дістав я два рази "Землю і Волю" яку видали вже останні на політотарів. Признаюся, що не була приємна несподіванка. Від мене ця газета обійшла всі камери наших товаришів.

На Баторого святкували я і листопад, не є, чужу музику з міста. Це польська буржуазія за парадною ховала "незнайомі обривки" Львова. Мої сусіді злочинці "оборонні" заради переформували мене, що не Польки переформувати 3 бандіти, яких сам розстріляли за рабунки в 1919 році на т. зв. "Перемішля".

Тут багато доважалося я від своїх "оборонців" про "злочинство" Львова, розказ рабунку і морду Жидів виданих польським генералом Роем і т. д.

Почав перебігати. Вісти зі сніда приходили скрізь. Часами записав хліб-або в м'ясо, або газети, в яку записав, який хліб.

Так дістав я два рази "Землю і Волю" яку видали вже останні на політотарів. Признаюся, що не була приємна несподіванка. Від мене ця газета обійшла всі камери наших товаришів.

На Баторого святкували я і листопад, не є, чужу музику з міста. Це польська буржуазія за парадною ховала "незнайомі обривки" Львова. Мої сусіді злочинці "оборонні" заради переформували мене, що не Польки переформувати 3 бандіти, яких сам розстріляли за рабунки в 1919 році на т. зв. "Перемішля".

Тут багато доважалося я від своїх "оборонців" про "злочинство" Львова, розказ рабунку і морду Жидів виданих польським генералом Роем і т. д.

Почав перебігати. Вісти зі сніда приходили скрізь. Часами записав хліб-або в м'ясо, або газети, в яку записав, який хліб.

Так дістав я два рази "Землю і Волю" яку видали вже останні на політотарів. Признаюся, що не була приємна несподіванка. Від мене ця газета обійшла всі камери наших товаришів.

На Баторого святкували я і листопад, не є, чужу музику з міста. Це польська буржуазія за парадною ховала "незнайомі обривки" Львова. Мої сусіді злочинці "оборонні" заради переформували мене, що не Польки переформувати 3 бандіти, яких сам розстріляли за рабунки в 1919 році на т. зв. "Перемішля".

Тут багато доважалося я від своїх "оборонців" про "злочинство" Львова, розказ рабунку і морду Жидів виданих польським генералом Роем і т. д.

Почав перебігати. Вісти зі сніда приходили скрізь. Часами записав хліб-або в м'ясо, або газети, в яку записав, який хліб.

Так дістав я два рази "Землю і Волю" яку видали вже останні на політотарів. Признаюся, що не була приємна несподіванка. Від мене ця газета обійшла всі камери наших товаришів.

На Баторого святкували я і листопад, не є, чужу музику з міста. Це польська буржуазія за парадною ховала "незнайомі обривки" Львова. Мої сусіді злочинці "оборонні" заради переформували мене, що не Польки переформувати 3 бандіти, яких сам розстріляли за рабунки в 1919 році на т. зв. "Перемішля".

Тут багато доважалося я від своїх "оборонців" про "злочинство" Львова, розказ рабунку і морду Жидів виданих польським генералом Роем і т. д.

Почав перебігати. Вісти зі сніда приходили скрізь. Часами записав хліб-або в м'ясо, або газети, в яку записав, який хліб.

Так дістав я два рази "Землю і Волю" яку видали вже останні на політотарів. Признаюся, що не була приємна несподіванка. Від мене ця газета обійшла всі камери наших товаришів.

На Баторого святкували я і листопад, не є, чужу музику з міста. Це польська буржуазія за парадною ховала "незнайомі обривки" Львова. Мої сусіді злочинці "оборонні" заради переформували мене, що не Польки переформувати 3 бандіти, яких сам розстріляли за рабунки в 1919 році на т. зв. "Перемішля".

Тут багато доважалося я від своїх "оборонців" про "злочинство" Львова, розказ рабунку і морду Жидів виданих польським генералом Роем і т. д.

Почав перебігати. Вісти зі сніда приходили скрізь. Часами записав хліб-або в м'ясо, або газети, в яку записав, який хліб.

Так дістав я два рази "Землю і Волю" яку видали вже останні на політотарів. Признаюся, що не була приємна несподіванка. Від мене ця газета обійшла всі камери наших товаришів.

На Баторого святкували я і листопад, не є, чужу музику з міста. Це польська буржуазія за парадною ховала "незнайомі обривки" Львова. Мої сусіді злочинці "оборонні" заради переформували мене, що не Польки переформувати 3 бандіти, яких сам розстріляли за рабунки в 1919 році на т. зв. "Перемішля".

Тут багато доважалося я від своїх "оборонців" про "злочинство" Львова, розказ рабунку і морду Жидів виданих польським генералом Роем і т. д.

ПОВІДОМЛЕННЯ.**РІЧНІ ЗБОРИ УКР. РОБ. ДОМУ В ЕДМОНТОНІ, АЛТА.**

Подіється до загального відома всім членам і членами, що Річні Збори членства Укр. Роб. Дому в Едмонтоні відбудуться дня 2-го січня 1924 р.

Програма зборів:

- 1) Отворення зборів.
- 2) Вибір президії на час зборів.
- 3) Провірення членів.